

Sygn. akt: I C 678/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 października 2014 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Beata Grzybek
Protokolant:	p. o. sekr. sądowy Natalia Anielska

po rozpoznaniu w dniu 3 października 2014 r. w Olsztynie, na rozprawie

sprawy z powództwa K. F. (1)

przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie (...) - (...)

o zapłatę

I. powództwo oddala,

II. zasądza od powoda K. F. (1) na rzecz Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 7.200 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

UZASADNIENIE

Powód K. F. (1) wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego Skarbu Państwa – Starostwo Powiatowe w O. kwoty 1.200.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 29 czerwca 2012 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, o ile nie zostanie złożony spis kosztów.

W uzasadnieniu swojego stanowiska powód podał m. in., że postanowieniem z dnia 15 kwietnia 1966 r. Państwowe Biuro Notarialne w O. na wniosek M. F. założyło księgę wieczystą dla nieruchomości położonej w gminie G. i B. o powierzchni 41,11 ha i postanowiono wpisać ją jako właściciela. Jednak decyzją Naczelnika Gminy D. z dnia 19 kwietnia 1978 r. stwierdzono, że wyżej opisane gospodarstwo rolne stanowi własność Państwa w stanie wolnym od obciążeń na rzecz osób trzecich. Podstawą przedmiotowego postanowienia było przyjęcie, że M. F. wyjechała na pobyt stały poza granice kraju w kwietniu 1978 r. pozostawiając gospodarstwo.

W ocenie powoda, przedmiotowa decyzja Naczelnika Gminy D., która została wydana w trybie przepisów ustawy dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach, została wydana bez podstawy prawnej, co zostało potwierdzone w decyzji Wojewody (...) z dnia 24 sierpnia 2011 r. oraz w decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 grudnia 2011 r. Zgodnie z treścią pozwu, wartość działek, do których odnosiły się wyżej wskazane decyzje organów administracji, o powierzchni 24,190 ha wraz z budynkami (dom mieszkalny i budynki gospodarcze) wynoszą obecnie 1.200.000 zł. (k. 3-9)

W odpowiedzi na pozew **pozwany Skarb Państwa – Starostwo Powiatowe w O.** wniosło o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie na jego rzecz od powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, według norm przepisanych.

Uzasadniając powyższe pozwany wskazał, że kwestionuje powództwo co do zasady, jak i co do wysokości, a nadto powołał się na błędne – jego zdaniem - określenie pozwanego statio fisci Skarbu Państwa, którym powinien być Wojewoda (...). Jednocześnie pozwany podał, że strona powodowa nie przedstawiła żadnych dowodów, iż M. F. nie utraciła własności nieruchomości na podstawie spornej decyzji opartej na art. 38 ust. 3 ustawy z o gospodarce terenami w miastach i osiedlach, skoro do jej utraty doszłoby z mocy samego prawa. Nadto zdaniem pozwanego brak jest normalnego związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy decyzją Naczelnika Gminy D. a rzekomą szkodą powoda. Dodatkowo pozwany twierdził, że powód nie wykazał następstwa prawnego powoda po M. F.. Z daleko posuniętej ostrożności pozwany podniósł zarzut przedawnienia wszystkich roszczeń dochodzonych przez powoda w niniejszym postępowaniu. (k. 66)

Na rozprawie w dniu 13 czerwca 2014 r. Sad oznaczył właściwą jednostkę statio fisci Skarbu Państwa jako Wojewodę (...) (art. 65 usta. 1 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej). (k. 131)

Sąd ustalił, co następuje:

M. F. urodziła się w dniu (...) w J., powiat O. (P. Wschodnie), jako córka W. i K., posiadająca obywatelstwo niemieckie. Niemniej w dniu 31 października 1945 r. M. F. uzyskała zaświadczenie o pochodzeniu polskim.

(dowód : orzeczenie Sądu Rejonowego w (...) z dnia 1 kwietnia 2011 r. wraz z tłumaczeniem przysięgłym – k. 23; wyciąg z rejestru wydanych zaświadczeń o pochodzeniu polskim – k. 124-125)

Postanowieniem Sądu Powiatowego w O. z dnia 26 października 1965 r. stwierdzono na zasadzie § 1924 niemieckiego kodeksu cywilnego oraz art. LVI § 1 przepisów wprowadzających polski kodeks cywilny, iż spadek po W. F. zmarłym w dniu 29 maja 1940 r., ostatnio zamieszkałym w G., nabyła w całości łącznie z gospodarstwem rolnym córka M. F. (sygn. akt I Ns 549/65). W skład wyżej wskazanego spadku wchodziła m. in. nieruchomość rolna o powierzchni 41,11 ha położona w G. i B. wraz z budynkami gospodarczymi.

Powołując się na wyżej wskazane postanowienie, w dniu 17 stycznia 1966 r. M. F. złożyła do Państwowego Biura Notarialnego w O. wniosek o założenie księgi wieczystej dla nieruchomości rolnej położonej we wsi G. i B., powiat O., o łącznej powierzchni 41,11 ha.

Postanowieniem z dnia 15 kwietnia 1966 r. Państwowe Biuro Notarialne w O. założyło księgę wieczystą Kw nr (...) dla nieruchomości położonej we wsi G., grom. T. i wsi – i w B., powiat O., o łącznej powierzchni 41,11 ha, oznaczonej jako działki nr (...), a nadto wpisało jako właściciela M. F. (Dz. Kw 204/66).

(dowód : postanowienie z dnia 15 kwietnia 1966 r. – k. 16; dokumentacja fotograficzna – k. 35-36; wniosek M. F. z dnia 17 stycznia 1966 r. – k. 151; zezwolenie Prezydium Krajowej Rady Narodowej z dnia 30 grudnia 1965r. – k. 152; postanowienie Sądu Powiatowego w O. z dnia 26 października 1965 r. – k. 153; wyciąg z wykazu zmian gruntowych wsi B. – k. 154-156; wyciąg z wykazu zmian gruntowych obręb G. – k. 159)

Wnioskiem z dnia 3 lutego 1978 r. K. F. (2) złożył wniosek o zezwolenie na zmianę obywatelstwa dla niego i jego dzieci W. i N. F., w związku z planowanym wyjazdem na stałe do RFN. Dodatkowo powód wskazał, że zamierza się przesiedlić do RFN do rodziny, gdyż posiada obywatelstwo niemieckie. Taki wniosek o zezwolenie na wyjazd na stałe do RFN złożyła matka powoda – M. F. (data wpływu wniosku 8 luty 1977 r.).

(dowód : podanie powoda z dnia 23 lutego 1978 r. – k. 117; kartoteka paszportowa M. F. – k. 118)

Jeszcze w 1978 r. powód wraz ze swoją rodziną, w tym matką M. F., wyjechali do RFN, pozostawiając na terenie Polski wyżej opisane gospodarstwo rolne. Konsekwencją powyższego było odebranie im obywatelstwa polskiego, co wynikało z konieczności pozostawienia polskiego dowodu osobistego przed wyjazdem z kraju.

(okoliczność bezsporna ; potwierdzona w czasie informacyjnego wysłuchania powoda – k. 228)

W dniu 19 kwietnia 1978 r. Naczelnik Gminy D. stwierdził, że zabudowane gospodarstwo rolne o powierzchni 41,11 ha, położone na terenie wsi G., działki: 79,65 o powierzchni 29,56 ha oraz na terenie wsi B. – działka nr (...) o powierzchni 11,55 ha, zapisane w Kw nr (...) na M. F., stanowi własność Państwa w stanie wolnym od obciążeń na rzecz osób trzecich. Podstawą prawną przedmiotowej decyzji był przepis art.97 k.p.a. oraz art. 38 ustawy z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach (Dz. U. nr 22, poz. 159 z 1969 r.). Decyzja o numerze (...) stała się ostateczna dnia 17 maja 1978 r.

Tego samego dnia Naczelnik Gminy D. wydał decyzję, na podstawie której przejął na własność Państwa jako opuszczone gospodarstwo rolne z budynkami o powierzchni 41,11 ha, położone na terenie wsi G. – działki nr (...) o powierzchni 29,56 ha oraz na terenie wsi B. – działka nr (...) o powierzchni 11,55 ha zapisane w księdze wieczystej Kw nr (...), stanowiące własność M. F. – w stanie wolnym od obciążeń na rzecz osób trzecich. Decyzja, posiadająca taki sam znak jak wyżej wskazana ((...)), stała się ostateczna dnia 17 maja 1978 r., została ona natomiast wydana na podstawie art. 2 ustawy z dnia 13 lipca 1957 r. o zmianie dekretu z dnia 18 kwietnia 1955 r. o uwłaszczeniu i o uregulowaniu innych spraw związanych z reformą rolną i osadnictwem rolnym (Dz. U. z 1957 r., Nr 39, poz. 174 i Dz. U. z 1961 r., Nr 32, poz. 161) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1961 r. w sprawie opuszczonych gospodarstw rolnych (Dz. U. Nr 39, poz. 198) oraz art. 97 k.p.a.

(dowód : decyzje Naczelnika Gminy D. z dnia 19 kwietnia 1978 r. – k. 17, k. 113, k. 144 i k. 158)

Dnia 28 stycznia 1980 r. Gmina D. złożyła do Państwowego Biura Notarialnego w O. wniosek o przeniesienie własności gospodarstwa rolnego zapisanego w księdze wieczystej Kw nr (...) na rzecz M. F. na rzecz Skarbu Państwa zgodnie z załączoną decyzją w przedmiocie przejęcia tego gospodarstwa na własność Państwa. Przedmiotowy wniosek wpłynął do Państwowego Biura Notarialnego dnia 4 lutego 1980 r. Do przedmiotowego wniosku została załączona, jako stanowiąca podstawę prawną przeniesienia prawa własności nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa, decyzja Naczelnika Gminy D. w sprawie przejęcia opuszczonego gospodarstwa rolnego, stanowiącego dotychczas własność M. F. (wydana na podstawie art. 2 ustawy z dnia 13 lipca 1957 r. o zmianie dekretu z dnia 18 kwietnia 1955 r. o uwłaszczeniu i o uregulowaniu innych spraw związanych z reformą rolną i osadnictwem rolnym oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1961 r. w sprawie opuszczonych gospodarstw rolnych).

Zawiadomieniem z dnia 15 lutego 1980 r. Państwowe Biuro Notarialne w O. podało, że w miejsce M. F. – jako właściciela wyżej wskazanych nieruchomości – wpisało Skarb Państwa.

(dowód : wniosek Gminy D. wraz z załączoną do wniosku decyzją – k. 114 i k. 157-158; zawiadomienie z dnia 15 lutego 1980 r. – k. 162)

M. F. zmarła w dniu 16 września 1987 r. na terenie Niemiec, przy czym jedynym jej spadkobiercą jest syn – K. F. (1), legitymujący się orzeczeniem Sądu Rejonowego w (...) z dnia 1 kwietnia 2011 r. ((...)) w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku.

(dowód : orzeczenie Sądu Rejonowego w (...) z dnia 1 kwietnia 2011 r. wraz z tłumaczeniem przysięgłym – k. 23)

W dniu 16 lipca 2008 r. pełnomocnik powoda złożył wniosek o stwierdzenie nieważności decyzji Naczelnika Gminy D. z dnia 19 kwietnia 1978 r., na mocy której przejął on gospodarstwo rolne (...) na rzecz Skarbu Państwa. Wedle stanowiska strony powodowej, przedmiotowa decyzja została wydana bez podstawy prawnej, ponieważ ustawa z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach (Dz. U. z 1969 r., Nr 22, poz. 159) nie zawierała

przepisu upoważniającego do wydania decyzji w sprawie stwierdzenia nabycia mienia z mocy prawa, w związku z czym naruszała treść art. 38 ust. 3 i 4 ustawy.

(dowód : wniosek powoda o stwierdzenie nieważności decyzji – k. 119-123)

Decyzją z dnia 24 sierpnia 2011 r., znak (...), Wojewoda (...)- (...)stwierdził nieważność decyzji Naczelnika Gminy D.z dnia 19 kwietnia 1978 r., opartej na przepisie art. 38 ust. 3 ustawy o gospodarce terenami w miastach i osiedlach, w zakresie dotyczącym działki o nr (...)(aktualnie część działki (...)), części działki o nr (...)(aktualnie (...)), położonych w obrębie G., gmina D., oraz działki o nr (...)(aktualnie część działki (...)), położonej w obrębie B., gmina B., uznając, że została ona wydana bez podstawy prawnej (punkt 1 decyzji). Jednocześnie Wojewoda odmówił stwierdzenia nieważności przedmiotowej decyzji w pozostałej części (punkt 2 decyzji).

W uzasadnieniu powyższego Wojewoda (...)- (...) podał, że zaskarżona decyzja Naczelnika Gmina D. została wydana w trybie przepisów z dnia 14 lipca 1961 r., które nie przewidywały wydania decyzji administracyjnej stwierdzającej przejście własności nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa, gdyż do przeniesienia prawa własności następowało z mocy samego prawa, z dniem wyjazdu z kraju właściciela.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w dniu 31 grudnia 2011 r. utrzymał w mocy wyżej wskazaną decyzję Wojewody (...)- (...)w zakresie punktu 1 i jednocześnie uchylił ją w punkcie 2, stwierdzając nieważność decyzji Naczelnika gminy D.w części dotyczącej przejęcia na własność Skarbu Państwa części działki nr (...)(aktualnie działki nr (...)), położonej w obrębie G., gmina D.(decyzja znak: (...)).

(dowód : decyzja Wojewody (...) z dnia 24 sierpnia 2011r. – k. 29-34; decyzja Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 grudnia 2011r. – k. 68-72)

Obecnie działki o nr (...) (aktualnie część działki (...)), część działki o nr (...) (aktualnie (...)), położone w obrębie G., gmina D., oraz działka o nr (...) (aktualnie część działki (...)), położonej w obrębie B., gmina B., znajdują się w dalszym ciągu w zasobie Skarbu Państwa, ale oddane są w zarząd Nadleśnictwa W. i Nadleśnictwa O.. Działka nr (...) została natomiast przeniesiona na własność Gminy D..

Własność dawnej działki o nr (...)(aktualnie (...)) została przeniesienia na osoby fizyczne, przy czym postanowieniem Sądu Rejonowego w (...)z dnia 1 sierpnia 2005 r. stwierdzono, że na skutek spadkobrania należą one do A.'a P.'a W.'a oraz J.'a M.'a W.'a ((...)).

(dowód : wypisy z rejestrów gruntów – k. 18-21; postanowienie Sądu Rejonowego w (...)z dnia 1 sierpnia 2005 r. – k. 22; wyciągi z treści księgi wieczystej – k. 90-99; pismo Starosty Powiatowego w O.z dnia 21 czerwca 2011 r. – k. 107-108 oraz pismo z dnia 20 maja 2010 r. – k. 196 akt prowadzonych przez (...)Urząd Wojewódzki – załącznik do akt niniejszej sprawy)

W dniu 1 czerwca 2012 r. powód wezwał Starostwo Powiatowe w O. o uiszczenie na jego rzecz w terminie 14 dni kwoty 1.200.000 zł tytułem odszkodowania za utracone mienie.

W odpowiedzi na powyższe Starosta (...) odmówił wypłaty żądanej przez powoda kwoty 1.200.000 zł podnosząc, że nie wykazał on istnienia pozostałych – oprócz stwierdzenia nieważności decyzji – przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej.

(dowód : przedsądowe wezwanie do zapłaty z dnia 1 czerwca 2012 r. wraz z potwierdzeniem nadania – k. 24-27; pismo Starosty (...) z dnia 25 czerwca 2012 r. – k. 28)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zdaniem Sądu rozpoznającego przedmiotową sprawę brak jest jakichkolwiek podstaw prawnych do uwzględnienia żądań pozwu.

W niniejszej sprawie przedmiotem żądania jest zasądzenie na rzecz powoda, jako następcy prawnego M. F., odszkodowania z tytułu bezprawnego – jak podkreślił powód – pozbawienia jego matki prawa własności nieruchomości rolnej położonej w gminie G. i B., powiat O.. Istotne jest przy tym, że podstawą faktyczną roszczeń powoda, wyznaczającą jednocześnie granice rozpatrywania żądań pozwu, jest stwierdzenie, iż do bezprawnego przejęcia własności nieruchomości doszło na skutek decyzji Naczelnika Gminy D. z dnia 19 kwietnia 1978 r., wydanej w trybie przepisów ustawy z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach (Dz. U. z 1969 r., Nr 22, poz. 159).

Od razu podkreślenia wymaga, że wprawdzie przepis art. 160 k.p.a. utracił co do zasady moc obowiązującą (został uchylony z dniem 1 września 2004 r. przez art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw - Dz. U. z 2004 r., Nr 162, poz. 1692) i obecnie do roszczeń odszkodowawczych związanych z wykonywaniem władzy publicznej stosuje się przepisy kodeksu cywilnego od art. 417 k.c. do art. 417² k.c., to jednak stosuje się go nadal do oceny niektórych zdarzeń prawnych. A mianowicie, jak wskazuje Sąd Najwyższy w uchwale pełnego składu z dnia 31 marca 2011 r. (sygn. akt III CZP 112/10, LEX 751460), do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed dniem 1 września 2004 r., której nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. stwierdzono po tym dniu, ma zastosowanie art. 160 § 1, 2, 3 i 6 k.p.a. Powyższa uchwała – zgodnie z treścią art. 61 § 6 ustawy o Sądzie Najwyższym – z chwilą jej podjęcia uzyskała moc zasady prawnej. Podobne stanowisko Sąd Najwyższy zajął m. in. w uchwale z dnia 6 listopada 2008 r. (III CZP 101/08, OSNC 2009/4/57), w wyroku z dnia 12 października 2011 r. (II CSK 34/11, Lex nr 1027163).

Zgodnie z art. 160 § 1 k.p.a. stronie, która poniosła szkodę na skutek wydania decyzji z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a. albo stwierdzenia nieważności takiej decyzji, służy roszczenie o odszkodowanie za poniesioną rzeczywistą szkodę, chyba że ponosi ona winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie. Z mocy § 2 art. 160 k.p.a. do odszkodowania stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego, z wyłączeniem art. 418 tego kodeksu. Zgodnie z § 3 tegoż artykułu odszkodowanie przysługuje od organu, który wydał decyzję z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a., chyba że winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie ponosi inna strona postępowania dotyczącego tej decyzji; w tym ostatnim przypadku roszczenie o odszkodowanie służy w stosunku do strony winnej powstania tych okoliczności. Po myśli § 6 tego artykułu, roszczenie o odszkodowanie przedawnia się z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja stwierdzająca nieważność decyzji wydanej z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 albo decyzja, w której organ stwierdził, w myśl art. 158 § 2, że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a.

Analiza wyżej wskazanego przepisu prowadzi do jednoznacznego wniosku, że żądając naprawienia szkody wyrządzonej wydaniem ostatecznej decyzji administracyjnej, strona winna legitymować się prejudykatem w postaci decyzji organu nadzorczego stwierdzającego nieważność spornej decyzji. Nie ulega bowiem wątpliwości, że w postępowaniu cywilnym sąd jest związany ostateczną decyzją administracyjną i to niezależnie od jej deklaratywnego czy konstytutywnego charakteru oraz od charakteru sprawy, w której została wydana. Oznacza to, że sąd cywilny jest obowiązany uwzględnić stan prawny wynikający z osnowy ostatecznej decyzji. Przyjmuje się wprawdzie, że w postępowaniu przed sądem powszechnym można powoływać się na nieważność decyzji administracyjnej, ale tylko wyjątkowo, gdy decyzja jest dotknięta poważną wadą, kwalifikującą ją do kategorii decyzji bezwzględnie nieważnych, określanych też mianem nieistniejących (np. gdy decyzje wydane zostały bez podpisu). Sąd w postępowaniu cywilnym nie jest zatem uprawniony do kwestionowania decyzji, w szczególności pod względem jej merytorycznej zasadności, i jest nią związany także wówczas, gdy w ocenie sądu jest wadliwa (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 listopada 2004 r., sygn. akt V CK 251/04, niepubl.; z dnia 7 lipca 2005 r., sygn. akt IV CK 12/05, niepubl.; z dnia 11 grudnia 2008 r., sygn. akt IV CSKL 302/08, LEX nr 477574, uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego: z dnia 8 lutego 1971 r., sygn. akt III CZP 74/70, OSNCP 1971, nr 7-8, poz. 121; z dnia 18 listopada 1982 r., sygn. akt III CZP 26/82, OSNCP 1983, nr 5-6, poz. 64; i z dnia 9 października 2007 r., sygn. akt III CZP 46/07, OSNC 2008, nr 3, poz. 30; oraz uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 21 listopada 1980 r., sygn. akt III CZP 43/80, OSNCP 1981, nr 8, poz. 142;

z dnia 21 października 1983 r., sygn. akt III CZP 48/83, OSNCP 1984, nr 5, poz. 71; i z dnia 30 grudnia 1992 r., sygn. akt III CZP 157/92, OSNCP 1993, nr 5, poz. 84).

Do zobowiązania pozwanego Skarbu Państwa do naprawienia szkody niezbędne jest – obok uzyskania wspomnianego prejudykatu – wykazanie zaistnienia pozostałych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej. Wprawdzie stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnej stanowi wypełnienie podstawowej przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej przewidzianej w art. 160 § 1 k.p.a., nie przesądza jednak w sposób wiążący dla sądu o istnieniu pozostałych przesłanek odpowiedzialności wynikających z Kodeksu cywilnego, w szczególności istnienia normalnego związku przyczynowego pomiędzy wadliwą decyzją a dochodzoną szkodą. W związku z tym przyjmowanie i stosowanie w tym zakresie jakiegokolwiek automatyzmu odpowiedzialności jest niedopuszczalne (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2014 r., IV CSK 213/13, Lex nr 1438651; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2008 r., IV CSK 5/08, Lex nr 371827; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2009 r., IV CSK 403/08, Lex nr 492160).

W kontekście powyższego podkreślenia wymaga, że na tle niniejszej sprawy ostatecznie pozwany przyznał, iż sporna decyzja stwierdzająca utratę prawa własności nieruchomości należącej dotychczas do M. F. na rzecz Skarbu Państwa, została wydana bez podstawy prawnej. Okoliczność powyższa została jednoznacznie potwierdzona w decyzjach nadzorczych stwierdzających jej nieważność, a mianowicie w decyzji Wojewody (...) z dnia 24 sierpnia 2011 r. i decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 grudnia 2011 r.

Istota sporu sprowadziła się natomiast do rozstrzygnięcia, czy wydanie przedmiotowej decyzji z dnia 19 kwietnia 1978 r. (wskazanej w pozwie) rodzi odpowiedzialność odszkodowawczą po stronie pozwanej, a mianowicie czy powód wykazał zaistnienie po jego stronie szkody i związku przyczynowego pomiędzy wspomnianą szkodą a wadliwą decyzją administracyjną. Ustalenia faktyczne w niniejszej sprawie Sąd poczynił w oparciu o zgromadzoną w sprawie dokumentację, których wiarygodność i prawdziwość nie została przez żadną ze stron skutecznie zakwestionowana.

Po dokonaniu wnikliwej analizy całego zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd podzielił stanowisko strony pozwanej, że powód nie wykazał zaistnienia wszystkich przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa.

W ocenie Sądu nie można mieć wątpliwości co do tego, że skutkiem szeroko rozumianego działania pozwanego Skarbu Państwa była utrata przez M. F. – matkę powoda, prawa własności wyżej opisanej nieruchomości położonej w miejscowości G. oraz B.. Oczywistym jest także, że pierwotnym wyrazem (przejawem) materialnym tychże działań, stanowiącym asumpt do dalszych czynności dotyczących spornych nieruchomości było – już po wydaniu decyzji wyłączeniowej - ujawnienie prawa własności Skarbu Państwa w księdze wieczystej, która co ważne, była już wcześniej prowadzona dla tej nieruchomości pod numerem KW (...). Składając bowiem wniosek o dokonanie wpisu nowego właściciela tej nieruchomości, pozwany dołączył decyzję administracyjną Naczelnika Gminy D., stanowiącą podstawę prawną przeniesienia prawa własności na rzecz Skarbu Państwa.

W tej sytuacji nie ulega wątpliwości, że to właśnie decyzja Naczelnika Gminy D., którą legitymował się Skarb Państwa w chwili składania wniosku o dokonanie zmian własnościowych we wspomnianej księdze wieczystej na swoją rzecz, stała się bezpośrednią przyczyną wywołania szkody po stronie M. F.. Zdaniem Sądu nie można mieć wątpliwości co do tego, że z chwilą dokonania wpisu prawa własności spornej nieruchomości na rzecz pozwanego, uzyskał on możliwość swobodnego o niej decydowania, w tym do zbywania jej na rzecz osób trzecich, i to z możliwością powoływania się na rękojmię wiary ksiąg wieczystych.

Problem jednak polega na tym, że zgromadzona w sprawie dokumentacja, w szczególności dokumenty z akt księgi wieczystej prowadzonej dla przedmiotowej nieruchomości (KW nr (...)), jednoznacznie wskazują na to, iż z nieznanymi przyczyni Naczelnik Gminy D. wydał w dniu 19 kwietnia 1978 r. dwie decyzje o tym samym znaku (...), których skutkiem miało być przeniesienie prawa własności nieruchomości na rzecz pozwanego Skarbu Państwa. Jedną z decyzji stwierdzała (k. 17), że sporne zabudowane gospodarstwo rolne stanowi własność Państwa w stanie wolnym od obciążeń na rzecz osób trzecich, na mocy art. 38 ustawy z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach

i osiedlach (Dz. U. nr 22, poz. 159 z 1969 r.). Natomiast na podstawie drugiej decyzji pozwany przejął (k. 158) na własność jako opuszczone gospodarstwo rolne z budynkami, powołując się przy tym na treść art. 2 ustawy z dnia 13 lipca 1957 r. o zmianie dekretu z dnia 18 kwietnia 1955 r. o uwłaszczeniu i o uregulowaniu innych spraw związanych z reformą rolną i osadnictwem rolnym (Dz. U. z 1957 r., Nr 39, poz. 174 i Dz. U. z 1961 r., Nr 32, poz. 161) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1961 r. w sprawie opuszczonych gospodarstw rolnych (Dz. U. Nr 39, poz. 198).

Najistotniejsze z punktu widzenia ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy okazało się być ustalenie przez Sąd, że podstawą dokonania omówionych zmian właścicielskich w księdze wieczystej była druga z wyżej opisanych decyzji administracyjnych, a mianowicie ta dotycząca przejęcia gospodarstwa rolnego (...) (k. 158). W dokumentach księgi wieczystej o nr KW (...) znajduje się bowiem wniosek pozwanego z dnia 28 stycznia 1980 r. o przeniesienie na jego rzecz własności gospodarstwa rolnego zgodnie z załączoną decyzją w przedmiocie przejęcia nieruchomości M. F. na własność Państwa, do którego to dołączona została właśnie omawiana decyzja Naczelnika Gminy D. (k. 156-157).

W tym stanie rzeczy uznać należało, że pozbawienie M. F. prawa własności przedmiotowego gospodarstwa rolnego była skutkiem wydania przez Naczelnika Gminy D. decyzji opartej na całkowicie innej podstawie prawnej niż ta wskazana w pozwie, a mianowicie na przepisach ustawy z dnia 13 lipca 1957 r. o zmianie dekretu z dnia 18 kwietnia 1955 r. o uwłaszczeniu i o uregulowaniu innych spraw związanych z reformą rolną i osadnictwie rolnym. Uznać zatem należało, że ewentualna szkoda zaistniała po stronie powodowej powstała wyłącznie w oparciu o treść decyzji administracyjnej dołączonej do wniosku z dnia 28 stycznia 1980 r.

Jednocześnie w toku niniejszego postępowania nie zostały ujawnione jakiegokolwiek okoliczności, z których wynikałoby, że decyzja wskazana w pozwie, tj. decyzja stwierdzająca przeniesienie prawa własności spornej nieruchomości na rzecz pozwanego (k. 17), miała wpływ na powstanie szkody po stronie powodowej. Wszystkie bowiem negatywne dla M. F. konsekwencje wydania decyzji administracyjnej dotyczącej pozbawienia jej władztwa nad gospodarstwem rolnym, były następstwem decyzji znajdującej się w aktach księgi wieczystej KW nr (...).

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd uznał, że powód nie wykazał, aby decyzja administracyjna z dnia 19 kwietnia 1978 r., na którą to powołał się w pozwie (k. 17) i której ważność wydania została skutecznie podważona przez organ nadzorczy, wywołała po jego stronie szkodę, a tym bardziej żeby istniał związek przyczynowy pomiędzy powstaniem szkody a zdarzeniem ją wywołującym. W rezultacie brak było podstaw do uwzględnienia żądań pozwu, skoro powód domagał się naprawienia szkody wynikłej wyłącznie z decyzji stwierdzającej przeniesienie własności na rzecz Skarbu Państwa.

Jednocześnie Sąd nie był władny do dalszego badania sprawy i ewentualnie do zasądzenia dochodzonego przez powoda odszkodowania, gdyż w takim przypadku orzekałby ponad żądanie pozwu, a więc wbrew zakazowi z art. 321 § 1 k.p.c. Jeszcze raz bowiem przypomnieć należy, że przedmiotem pozwu było zrekompensowanie szkody, jaką powodowi, jako następcy prawnemu M. F., miało wyrządzić wydanie niezgodnej z prawej decyzji administracyjnej Naczelnika Gminy D. w przedmiocie stwierdzenia przeniesienia praw własności nieruchomości.

Niezależnie od powyższego podkreślenia wymaga, że nawet ewentualne uznanie, iż przyczyną utraty prawa własności nieruchomości M. F. była jednak decyzja stwierdzająca przeniesienie tego uprawnienia na rzecz pozwanego Skarbu Państwa, to kwestia wywołania przez nią szkody i tak nie zostałaby przesądzona.

Zaznaczyć bowiem należy, że do stwierdzenia nieważności decyzji Naczelnika Gminy D. z k. 17 doszło ze względu na to, iż w ustawie z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach brak było podstawy prawnej do wydania decyzji w przedmiocie przeniesienia własności nieruchomości na Skarb Państwa. Jak wynika z treści decyzji nadzorczych, na mocy których stwierdzono nieważność spornej decyzji, do przejścia własności nieruchomości dochodziło z mocy ustawy po zaistnieniu warunków w niej określonych, nie zaś na podstawie decyzji administracyjnej. Zgodnie bowiem z art. 38 ust. 6 ustawy, tytuł własności Państwa do nieruchomości wymienionych w ust. 1 i 3, podlegał wpisowi do księgi wieczystej na wniosek stosownych organów administracji. Powyższe oznacza, że wprawdzie nie było potrzeby wydania decyzji administracyjnej, jednak organy administracji, na podstawie art. 38 ust. 5 i 6 wyżej

wskazanej ustawy, posiadały kompetencje do złożenia wniosku o wpis prawa własności nieruchomości w księdze wieczystej.

W tym miejscu podkreślenia wymaga, że wbrew twierdzeniom strony powodowej okoliczności niniejszej sprawy nie są analogiczne do tych, które były przedmiotem sprawy prowadzonej przed tut. Sądem pod sygn. akt (...). W wyżej wskazanej sprawie ustalono bowiem, że własność nieruchomości poprzednika prawnego strony powodowej nie mogła przejść na rzecz Skarbu Państwa w oparciu o art. 38 ust. 3 (poprzednio art. 39 ust. 3) ustawy z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach, albowiem postępowanie weryfikacyjne nie dotyczyło osób wskazanych w treści decyzji, lecz jej poprzednika prawnego (sytuacja opisana w uchwale Sądu Najwyższego, o której będzie mowa poniżej).

Według art. 38 ust. 3 wyżej wskazanej ustawy (jedn. tekst z 1969 r.), nieruchomości stanowiące, zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. b dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i ponemieckich, własność osób, którym wobec uzyskania przez nie stwierdzenia narodowości polskiej służyło obywatelstwo polskie, przechodzą z samego prawa na własność Państwa, jeżeli osoby te w związku z wyjazdem z kraju utraciły lub utracą obywatelstwo polskie. Osoby te tracą prawo rozporządzania nieruchomością z dniem, w którym złożyły właściwym organom polski dowód osobisty i otrzymały dokument uprawniający do wyjazdu za granicę. Natomiast dekret z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i ponemieckich (Dz. U. z 1946 r., Nr 13, poz. 87 ze zm.) zawierał regulacje dotyczące majątków opuszczonych oraz ponemieckich, do drugiej kategorii zaliczając w szczególności wszelki majątek obywateli Rzeszy Niemieckiej i byłego W. Miasta G., z wyjątkiem osób narodowości polskiej lub innej przez Niemców prześladowanej (art. 2 ust. 1 lit. b).

Wspomniany dekret ostatecznie uregulował wszczętą wcześniej akcję weryfikacyjną i wywłaszczeniową ludności ziem północnych i zachodnich. Wydane na jego podstawie przez Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z kilkoma innymi ministrami rozporządzenie z dnia 21 maja 1946 r. o określeniu osób, których majątek przechodzi na własność Państwa, uznawało za osoby narodowości polskiej obywateli Rzeszy Niemieckiej i b. (...), którzy są pochodzenia polskiego lub wykażą swą łączność z narodem polskim, a ponadto złożą deklarację wierności narodowi polskiemu, oraz obywateli Rzeszy Niemieckiej i b. (...), zamieszkałych na obszarze Ziemi Odzyskanych, jeżeli uzyskali lub uzyskają stwierdzenie narodowości polskiej w myśl przepisów art. 1 i 2 ustawy z dnia 28 kwietnia 1946 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego osób narodowości polskiej zamieszkałych na Ziemiach Odzyskanych, a za osoby należące do innej narodowości, prześladowanej przez Niemców, uznawało obywateli Rzeszy Niemieckiej i b. (...), należących do grup narodowościowych, które po dniu 30 stycznia 1933 r. doznawały ograniczeń prawnych (§ 1 ust. 1-3 rozporządzenia). Na gruncie powołanych przepisów należy stwierdzić, że warunkiem zachowania własności, jak wynika z art. 2 ust. 1 lit. b dekretu z 1946 r., była pozytywna weryfikacja narodowościowa, zakończona nabyciem obywatelstwa polskiego.

Ogólnym założeniem przepisu art. 38 ust. 3 ustawy z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach było automatyczne (z mocy prawa) przeniesienie własności nieruchomości tych osób, które mimo stwierdzenia ich narodowości polskiej, ostatecznie wyjechały z kraju, najczęściej w ramach tzw. akcji łączenia rodzin. Osoby takie, najczęściej powołujące się na uprzednio posiadane przez nich lub ich poprzedników prawnych obywatelstwo niemieckie, podejmowały świadomą decyzję, że z chwilą uzyskania zgody na wyjazd z kraju, będą musiały pozostawić dowód osobisty, co w owym czasie wiązało się z utratą obywatelstwa polskiego.

Na tle omawianego przepisu pojawiła się natomiast kwestia zakresu jego stosowania w stosunku do spadkobierców osób wymienionych w tym przepisie. Problem interpretacyjny dotyczył bowiem przypadków, kiedy za granicę wyjeżdżały nie osoby, które uzyskały stwierdzenie narodowości polskiej, obywatelstwo polskie i tym samym zachowały prawo do majątku, a ich spadkobiercy – dzieci, które takich deklaracji wobec państwa polskiego nie składały.

W uchwale 7 Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2012 r. w sprawie III CZP 88/11 (Lex nr 1167420) ostatecznie przyjęto, że przepis art. 38 ust. 3 (pierwotnie art. 39 ust. 3) ustawy z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach nie miał zastosowania do spadkobierców osób wymienionych w tym przepisie. Oznacza to, że w przypadku nabycia własności nieruchomości przez inną osobę (następcę prawnego osoby

wymienionej w rozważanym przepisie) nieruchomości nie przechodzi z samego prawa na własność Państwa, jeżeli osoba taka w związku z wyjazdem z kraju utraciła lub utraci obywatelstwo polskie. Przyszły spadkobierca nie mógł w dniu wejścia w życie dekretu z 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich być traktowany jako właściciel nieruchomości, o której mowa w art. 2 ust. 1 lit. b tego dekretu, nie był zatem tą osobą, której własność przysługiwała w dniu 19 kwietnia 1946 r. i podlegałaby nabyciu ex lege przez Skarb Państwa. Tym samym Sąd Najwyższy opowiedział się za ścisłą wykładnią art. 38 ust. 3, którą zaprezentowano w wyrokach z dnia 13 grudnia 2005 r. (sygn. akt IV CK 304/05, OSNC 2006/10/166), z dnia 21 grudnia 2005 r. (sygn. akt IV CK 306/05, niepubl.), z dnia 15 lipca 2010 r. (sygn. akt IV CSK 90/10, OSP 2011/3/28) oraz postanowieniu z dnia 7 października 2010 r. (sygn. akt IV CSK 152/10, niepubl.).

Podsumowując, zastosowanie art. 38 ust. 3 ustawy o gospodarce terenami w miastach i osiedlach uzależnione jest od wystąpienia kilku warunków łącznie. Po pierwsze, chodzi o nieruchomości należące do osób, o których stanowi art. 2 ust. 1 lit. b dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich, czyli do obywateli Rzeczy Niemieckiej i byłego (...) (z wyjątkiem osób narodowości polskiej lub innej przez Niemców prześladowanych). Po drugie, wobec tych osób nastąpiło stwierdzenie narodowości polskiej zgodnie z ówczesną procedurą weryfikacyjną, w następstwie czego przysługiwało im obywatelstwo polskie. Po trzecie, utrata własności nieruchomości dotyczy wyłącznie tych osób, które po pozytywnym przejściu wyżej wskazanej procedury weryfikacyjnej, zachowały własność nieruchomości należących do nich przed dniem 1 stycznia 1945 r., a które następnie w związku z wyjazdem z kraju utraciły obywatelstwo polskie.

Wielokrotnie powoływana przez powoda sprawa tocząca się uprzednio przed Sądem Okręgowym w Olsztynie (sygn. akt I 36/12) odnosiła się właśnie do sytuacji, gdzie przepis art. 38 ust. 3 ustawy o gospodarce terenami w miastach i osiedlach został zastosowany w stosunku do spadkobierców osób wymienionych w tym przepisie. Natomiast w realiach niniejszej sprawy M. F., której dotyczyła sporna decyzja Naczelnika Gminy D., nie była spadkobiercą osoby, która przeszła procedurę weryfikacyjną w rozumieniu wcześniej powołanej uchwały 7 Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2012 r. w sprawie III CZP 88/11 (Lex nr 1167420), lecz właśnie taką osobą (właścicielem nieruchomości).

Z dokumentów zgromadzonych w toku niniejszej sprawy wynika bezspornie, że M. F. była właścicielką spornej nieruchomości przed dniem 1 stycznia 1945 r., a dokładniej stała się nią z dniem 29 maja 1940 r. W tym dniu doszło bowiem do otwarcia spadku po ojcu M. W. F., co jednoznacznie potwierdza treść postanowienia Sądu Powiatowego w O. z dnia 26 października 1965 r. (k. 153). Fakt, że przedmiotowe postanowienie zostało wydane w 1965 r., nie ma żadnego znaczenia, gdyż Kodeks cywilny obowiązujący na Ziemiach Zachodnich Rzeczypospolitej Polskiej (B. G., dalej zwany: niemiecki kodeks cywilny), którego przepisy stały się materialnoprawną podstawą wydania omawianego postanowienia, stanowił, że do przejścia majątku spadkodawcy dochodzi z jego śmiercią, tj. z otwarciem spadku (§ 1922 niemieckiego kodeksu cywilnego, Z.U.Z.Z. 1923.1.10.1 ze zm.). Powyższe oznacza, że począwszy od dnia 29 maja 1940 r. M. F. była jedyną właścicielką nieruchomości, której następnie dotyczyła treść decyzji Naczelnika Gminy D. z dnia 19 kwietnia 1978 r. (por. a contrario postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2002 r., I KKN 782/00, Lex nr 55504).

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, w oparciu o zaferowane Sądowi dowody należy stwierdzić, że M. F. należała do kręgu osób wymienionych w art. 2 ust. 1 lit. b dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich, a następnie przeszła procedurę weryfikacyjną, po zakończeniu której przysługiwało jej obywatelstwo polskie. Przede wszystkim okoliczność powyższa wynika z treści Rejestru wydanych zaświadczeń o pochodzeniu polskim, które matka powoda uzyskała w dniu 31 października 1945 r. Rację ma przy tym pozwany podnosząc, że postępowanie w przedmiocie stwierdzenia narodowości polskiej mogło się odbywać jedynie w stosunku do osoby, która takiego obywatelstwa nie posiadała.

Okoliczność powyższą potwierdza pośrednio także podanie powoda z dnia 23 lutego 1978 r., w którym, powołując się na swoje obywatelstwo niemieckie, wniósł o wyrażenie zgody na przesiedlenie się do swojej rodziny mieszkającej w RFN. Podobny wniosek o wyrażenie zgody na wyjazd stały złożyła M. F. dnia 8 lutego 1977 r. Przede wszystkim jednak

okoliczność, że M. F. posiadała obywatelstwo niemieckie, potwierdził pośrednio sam powód na rozprawie w dniu 3 października 2014 r.

Mając na względzie wszystkie wyżej wskazane okoliczności wskazać należało, że M. F. nie była spadkobiercą osoby, o której była mowa w dyspozycji art. 38 ust. 3 ustawy o gospodarce terenami w miastach i osiedlach. Tym samym w sprawie nie zaistniały podstawy do analogicznego zastosowania wniosków zawartych we wcześniej powoływanej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2012 r., albowiem M. F. nie była spadkobierczynią w rozumieniu treści tego orzeczenia.

Analiza okoliczności niniejszej sprawy w kontekście przepisu art. 38 ust. 3 ustawy o gospodarce terenami w miastach i osiedlach, prowadzi zatem do wniosku, że wprawdzie sporna decyzja administracyjna została wydana bez podstawy prawnej, to jednak nie zmienia to faktu, iż z mocy prawa doszło do przeniesienia własności nieruchomości należącej do M. F. na rzecz Skarbu Państwa. Przedmiotowa nieruchomość należała bowiem do osoby, której przysługiwało prawo własności działki jeszcze przed dniem 1 stycznia 1945 r., a która następnie przeszła procedurę weryfikacyjną, w wyniku czego uzyskała obywatelstwo polskie (jeszcze przed urodzeniem powoda). Późniejszy wyjazd z kraju, z którym wiązała się utrata przez nią obywatelstwa polskiego, spowodował natomiast, że z mocy omawianego przepisu doszło do przejścia prawa własności nieruchomości z mocy prawa i to niezależnie od tego, czy decyzja stwierdzająca przejścia tego prawa jest nieważna od momentu jej wydania (*ex tunc*).

Podsumowując, brak było podstaw prawnych do uwzględnienia żądania powoda uiszczenia na jego rzecz odszkodowania za negatywne skutki opisanej w pozwie decyzji wydanej w dniu 19 kwietnia 1978 r. przez Naczelnika Gminy D., a opartej na podstawie art. 38 ust. 3 ustawy z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach, stwierdzającej, że zabudowane gospodarstwo rolne zapisane w księdze wieczystej Kw nr (...) na rzecz M. F., stanowi własność Państwa (k. 17). Zdaniem Sądu przedmiotowa decyzja, mimo swej nieważności, nie stanowiła przyczyny wywołania szkody po stronie powodowej, albowiem po pierwsze nie była podstawą wpisu prawa własności pozwanego w księdze wieczystej nieruchomości. Po drugie zaś, ujawnione w toku postępowania okoliczności wskazują na to, że dyspozycja art. 38 ust. 3 tej ustawy miała zastosowanie w stosunku do sytuacji M. F., a tym samym doszło do przejścia prawa własności jej nieruchomości na Skarb Państwa z mocy samego prawa.

Kończąc rozważania przypomnieć należy, że w ocenie Sądu, o ewentualnym wyrządzeniu stronie powodowej szkody można byłoby mówić wyłącznie w kontekście decyzji Naczelnika Gminy D. z dnia 19 kwietnia 1978 r. w przedmiocie przejęcia na własność pozwanego, jako opuszczone, gospodarstwa rolnego z budynkami stanowiące dotychczas własność M. F., a wydane na podstawie art. 2 ustawy dnia 13 lipca 1957 r. o zmianie dekretu z dnia 18 kwietnia 1955 r. o uwłaszczeniu i o uregulowaniu innych spraw związanych z reformą rolną i osadnictwem rolnym (k. 144). Decyzja ta bowiem, o czym już była wyżej mowa, dołączona została do wniosku pozwanego o dokonanie zmian własnościowych w księdze wieczystej prowadzonej dla spornej nieruchomości (Kw nr (...)). Oczywiście powyższe miałyby znaczenie jedynie w sytuacji przyjęcia, że nie doszło z mocy samego prawa do przejścia własności nieruchomości na rzecz pozwanego.

W tym miejscu jeszcze raz podkreślenia wymaga, że z reguły uwzględnienie żądania naprawienia szkody wynikłej z wydania decyzji administracyjnej musi być poprzedzone uzyskaniem prejudykatu w postaci decyzji nadzorczej stwierdzającej nieważność wydania tej decyzji. Na tle niniejszej sprawy nie ulega natomiast wątpliwości, że opisana powyżej decyzja dotycząca przejęcia własności nieruchomości M. F. jest wiążąca jako wydana przez organ państwowy w imieniu państwa polskiego i nadal wywołuje skutki prawne w zakresie przejścia własności nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa. Trudno przy tym pominąć okoliczność, że w toku postępowania dotyczącego stwierdzenia nieważności drugiej decyzji administracyjnej, tj. decyzji stwierdzającej przejście prawa własności nieruchomości na rzecz pozwanego, nie dokonano w żaden sposób analizy przypadku matki powoda w kontekście przepisów dekretu z 18 kwietnia 1955 r.

Wobec powyższego uznać należało, że z uwagi na brak prejudykatu w postaci stwierdzenia nieważności decyzji znajdującej się na k. 144, a stanowiącej podstawę dokonania zmian właściwych w księdze wieczystej spornej

nieruchomości, brak jest podstaw do dokonania oceny, czy po stronie powodowej doszło do powstania szkody na skutek jej wydania. Inną rzeczą jest, że kwestia skutków wydania tejże decyzji znajduje się poza kognicją Sądu prowadzącego przedmiotową sprawę, a to z uwagi na wyznaczone twierdzeniami pozwu i jednocześnie wiążące Sąd granice orzekania w tym procesie, o czym już była wyżej mowa.

Biorąc pod uwagę wszystkie wyżej wskazane okoliczności, wobec braku podstaw z art. 160 § 1, 2 i 3 k.p.a., Sąd oddalił powództwo w całości uznając, że nieważna decyzja administracyjna, z którą wiązało się dochodzone przez powoda roszczenie odszkodowawcze, nie wywołała powstania po stronie M. F. szkody w postaci utraty prawa własności nieruchomości.

Jedynie na marginesie zauważyć należy, że zgodnie z art. 15 ust. 1 dekretu z dnia 18 kwietnia 1955 r. o uwłaszczeniu i o uregulowaniu innych spraw, związanych z reformą rolną i osadnictwem rolnym (Dz. U. z 1955 r., Nr 18, poz. 107 ze zm.), zmieniony na mocy ustawy z dnia 13 lipca 1957 r. (o zmianie wyżej opisanego dekretu, Dz. U. z 1957 r., Nr 39, poz. 174), stanowił, że gospodarstwo rolne opuszczone przez właściciela po dniu 28 kwietnia 1955 r. (a do 1 lipca 1982 r. – data utraty mocy prawnej przepisu), może być przejęte na własność Państwa bez odszkodowania i w stanie wolnym od obciążeń. Do skutecznego przeniesienia własności gospodarstwa rolnego na rzecz Skarbu Państwa niezbędne było ustalenie, że zostało ono opuszczone przez właściciela, przy czym bez znaczenia pozostawały okoliczności związane z motywami takiego a nie innego zachowania właściciela (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2012 r., II CSK 558/11, Lex nr 1243009 i powołane tam orzecznictwo sądów administracyjnych). Ostateczna decyzja o przejęciu gospodarstwa rolnego na własność Państwa stanowiła podstawę do ujawnienia w księdze wieczystej na jego wniosek przejścia własności nieruchomości wchodzących w skład tego gospodarstwa (§ 3 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1961 r. w sprawie opuszczonych gospodarstw rolnych, Dz. U. z 1961 r., Nr 39, poz. 198), co też miało miejsce w realiach niniejszej sprawy.

W tej sytuacji nie było potrzeby odnoszenia się do pozostałych kwestii podnoszonych przez strony, w tym m. in. zarzutu przedawnienia powołanego przez pozwanego Skarbu Państwa. Wskazać jednak trzeba, że Sąd orzekający w niniejszej sprawie stoi na stanowisku, iż jednostką organizacyjną, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie jest Wojewoda (...)i to on winien zostać wskazany jako statio fisci Skarbu Państwa – w miejsce Starosty Powiatowego w O.. Zdaniem Sądu nie ma tu bowiem zastosowania generalna zasada reprezentowania Skarbu Państwa przez starostę w sprawach gospodarowania nieruchomościami, wynikająca z art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami. Powyższy przepis stanowi, że z zastrzeżeniem wyjątków wynikających z przepisów niniejszej ustawy oraz odrębnych ustaw, organem reprezentującym Skarb Państwa w sprawach gospodarowania nieruchomościami jest starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej.

Oznaczając postanowieniem z dnia 13 czerwca 2014 r. jako pozwanego Skarb Państwa – Wojewodę (...), Sąd miał na uwadze treść przepisu art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz. U. z 2000 r. Nr 12, poz. 136 ze zm.), stanowiącego wyjątek od wskazanej wyżej reguły, a zgodnie z którym w postępowaniach administracyjnych i sądowych, w których stroną jest Skarb Państwa, wynikających z działalności państwowych jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej, które przed dniem 1 stycznia 1999 r. uzyskiwały osobowość prawną lub zostały zlikwidowane albo z dniem 1 stycznia 1999 r. zostały przejęte przez jednostkę samorządu terytorialnego, Skarb Państwa reprezentuje wojewoda właściwy ze względu na siedzibę jednostki. Skoro roszczenie dochodzone w przedmiotowej sprawie wynika z działalności, o jakiej mowa w powyższym przepisie, stroną pozwaną oznaczono jako Skarb Państwa – Wojewodę (...)- (...).

O kosztach procesu Sąd orzekł w oparciu o art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (t.j. z 2013 r., poz. 1150) i § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013r., poz. 461). Mając na względzie wyżej wskazane przepisy Sąd zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, o czym orzeczono w punkcie II wyroku.